

שראה רבה בר בר חנה בריות מיוחדות בכחם וגדלם:

א. אמר רבה: (33) לדידי חזי לי (34) הורמין בר לילית [שם של שד (35)], כי קא רהיט אקופיא דשורא [על שיני החומה] דמחוזא, ורהיט פרשא כי רכיב חיותא מתתאיה, ולא יכיל ליה.

[ראיתי את השד שנקרא הורמין בן לילית, שהוא רץ על חומת העיר נהרדעא, ופרש רוכב על בהמה לפי תומו תחת החומה – סמוך לחומה על הקרקע, ולא הצליח השד להשיג את הפרש ולהזיקו, היות והפרש דהר

במהירות]. (36)

זמנא חדא, הוה מסרגאן ליה [היו קשורות כל אחת לחוד באוכף], תרתני כודנייתי [פרדות] וקיימן, אתרי גישרי דרוגנג [שם נהר]. עג-ב ושורא [קופץ] מהאי להאי ומהאי להאי.

[פעם אחת, היו שתי פרדות, קשורות כל אחת לחוד באוכף, ומוכנות לו לרכיבה. ושתי הפרדות עמדו על שני גשרים של נהר "רוגנג" והיו הגשרים רחוקים זה מזה; פרדה אחת עמדה על גשר זה, ופרדה אחת עמדה על גשר זה, והיה השד קופץ מפרדה זו לפרדה זו].

שד, כי אינו מדבר כאן מן השדים, ובריה רוחנית היא שאינה בכלל המזיקים את הבריות ועניינה מהירות וזריזות בלא מונע, ראה שם.

36. על פי רשב"ם. ובא מאמר זה להודיע צדקותיו של הקדוש ברוך הוא, שמרחם על בריותיו, ואינו נותן רשות לאלו להזיקן. [שהרי הפרש רכב לפי תומו ונתן השי"ת בלבו לרכוב מהרה ועל ידי זה ניצול מן המזיק].

עוד יש ללמוד ממאמר זה לא לצאת בדרך יחידי, שהרי לולא שהצילו הבורא היה ניזוק – רשב"ם. [משמע, שהיה רוכב חוץ לחומה, שהרי בין החומות מצויים בני אדם].

ובפירוש רבינו גרשום כתוב: ולא יכול – פרשא למיטייה להווא שד. משמע, שהפרש דהר לאותו כיוון של השד, והשד השיגו, וקא משמע לן גבורתו של השד. [וב"חידושי גאונים" על עין יעקב הביא מספר "עוללות אפרים" שמאמר זה רומז על אדם הרודף להרבות נכסים ולא יגיע לתכליתו, כי לעולם לא ישבע, וראה עוד במהרש"א].

וב"עץ יוסף" פירש בשם הגר"א שמאמר זה רומז לבני אדם שכל מעשיהם ועסק תורתם הוא

הצדיקים שנמשלו לחול היס מושלים בו, ואפילו כחוט השערה אין היצר יכול להם, כי הקב"ה עוזר לאדם להתגבר על יצרו.

ובמהרש"א פירש כל מאמר זה מענין צרות הגלות, שהרשעים אינם רוצים להכנע לאומות העולם, ורק על ידי כניעה יש הצלה וריוח מעט בגלותיננו. וגדול הרועה שמציל שה אחת בין שבעים זאבים, על ידי זכויות הצדיקים שנמשלו לחול.

33. ב"עין יעקב" איתא רבה בר בר חנה.

34. ראה לעיל ב"פתיחה" דברי הריטב"א בשם הגאונים, אך הכא צריך תלמוד אמאי קטלוהו בי מלכותא, אם לא נראה דבר זה אלא לרבה בר בר חנה בחלומו?! ושמא רק מעשה דפרשא ראה בחלום, אבל מעשה דשורא מהאי להאי היה נראה לעיל כל. [ולדברי מהר"ל אתי שפיר, ראה [שם]].

35. רשב"ם. וכן פירשו רש"י ותוספות בסנהדרין לט א [אלא דפליגי אם גרסינן הורמין או הורמין] אבל המהר"ל כתב שהורמיו זה אינו